

Boktips

PLÅTMAT

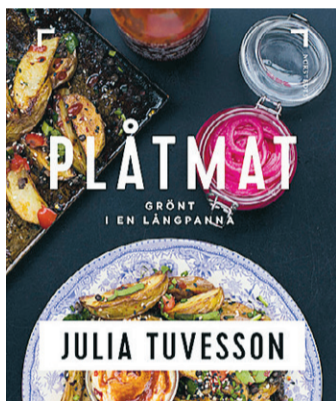
Julia Tuveesson
Norstedts

För inte så länge sedan njöt jag av en annan kokbok om mat i långpanna och jag vidhåller det jag ansåg då, att jag är barnsligt förtjust i all matlagning och bakning som snabbt och relativt enkelt skjutsas i långpanna in i ugnen och görs klart med minimal insats och maximal smak.

Genom att rosta i ugnen intensifieras smakerna och sötman kommer fram. Man kan ta vara på de grönsaker och råvaror som redan börjat mjukna eller brödet som börjat torka. Det är både klimatsmart och ekonomiskt. Detta är också ett utmärkt sätt att laga mat till familjen men också för den spontana festen, och medan maten är i ugnen kan man satsa på att fixa goda tillbehör eller varför inte bara sopta med något gott i glasen medan maten gör sig själv.

Här är det plåtmat med inriktning på det vegetariska köket i fyra delar: basen, det vill säga rotfrukter, grönsaker, frukt, tofu, ostar, bröd med mera som läggs på plåten, följt av marinaden med oljor och kryddor, toppingar av örter, sallad, nötter, frön, och sist men inte minst såser och röror. Boken ger mycket recept för pengarna, recepten känns tidsenliga med olika tillbehör och kryddningar. Ett extra plus är att basen, marinaden, toppingen och såserna går att kombinera i oändlighet.

ANNA ÖBERG
Bokrecensent

STÖRST

UTBUD

AV

BILAR

OCH

BOSTÄDER

Bil & Bostad

Ny tidning varje onsdag • www.bilobostad.se

Advokaten Agneta

Agneta Gustafsson är advokat vid Advokatbyrån Nywa. I Bil & Bostad förklarar hon varannan vecka juridiska ord och begrepp samt svarar på läsarnas frågor i juridik, främst om avtalsrätt och bostadsköp.

Om juridiska begrepp på bokstaven C

Condictio indebiti

På svenska betyder det juridiska begreppet Condictio indebiti ungefär *återställa det icke ägda*. Begreppet används för att beskriva i vilka situationer en person har rätt att återfå pengar som betalats till någon som inte skulle ha erhållit pengarna, det vill säga misstagsbetalning.

Principen om *Condictio indebiti* är mycket gammal. Principen kommer från den romerska rätten som växte fram under romartiden. Condictio indebiti är inte reglerat i någon särskild lag, utan principen gäller i Sverige med stöd av den rättspraxis som tillskapas när Högsta domstolen i olika situationer har besvarat frågat om misstagsbetalaren har rätt att återfå sina pengar.

Det finns flera tänkbara situationer där frågan om rätt till återbetalning kan bli aktuell. Du kanske skriver fel kontonummer när du betalar en faktura eller av misstag anger ett för högt belopp. *Huvudregeln* är att mottagaren då ska återbetala pengarna till dig, mottagaren ska alltså återställa det icke ägda.

Om personen som fått pengarna motsätter sig återbetalning får domstol pröva frågan. I rättspraxis finns undantag från huvudregeln om att felutbetalade pengar ska återbetalas. I de fall där mottagaren av pengarna har varit i god tro och inrättat sig efter betalningen, har domstolen ansett att det är rimligt att mottagaren får behålla pengarna.

God tro föreligger om mottagaren *inte har förstätt eller haft misstanke* om att pengarna utbetalats felaktigt. I rättspraxis finns flera rättsfall då personer ansetts ha varit i god tro när de erhållit för mycket lön. Ett rättsfall från 1955 rörde en kvinna som förväntat sig löneökning, men den löneökning som utbetalades av misstag blev för hög. I det fallet ansåg domstolen att kvinnan, som under ett år uppburit för hög lön, handlat i god tro och därför inte behövde återbetala beloppet.

Att mottagaren *inrättat sin ekonomi* innebär i princip att pengarna ska ha förbrukats. En man som i god tro använt hela sin lön varje månad och fortsatt göra det varje månad när för hög lön utbetalas har Högsta domstolen ansett vara skäl som talar för att pengarna inte behövde betalas tillbaka. Mannen var i god tro och rättade munnen efter matsäcken.

Sammanfattningsvis är det för de flesta självklara principen om att misstagsbetalning ska återbetalas rättsregeln Condictio indebiti. Allmänt brukar talas om att rätt ska vara rätt!

Culpa

Innan jag behandlar det skadeståndsrättsliga begreppet culpa inleder jag med ett exempel när *skadeståndsskyldighet* överhuvudtaget kan uppkomma. Om A skadar B personligen eller B:s egendom kan A bli skyldig att ekonomiskt ersätta B för den skada som A orsakat, det vill säga A är skadeståndsskyldig mot B.

I 2 kap 1 § skadeståndslagen stadgas att "Den som *uppsåtlig* eller av *vårdslöshet* vållar personskada eller sakskada skall ersätta skadan". Av lagtexten framgår att det är två olika situationer när någon kan bli

skadeståndsskyldig. Den ena är till exempel när A orsakat en skada uppsåtlig, kanske genom att A uppsåtlig har misshandlat B. Den andra situationen är att A handlat oaktsamt eller vårdslöst, till exempel genom att backa in i B:s bil, men helt utan avsikt att förstöra B:s bil.

Ansvar för försummelse, oaktsamhet eller vårdslöshet brukar kallas *culparegeln*. *Culpa* betyder skuld och härstammar som många andra juridiska ord från den romerska rätten. Culparegeln används alltså för att bedöma om en person på grund av vårdslöshet har skulden för en skada och därför ska ersätta skadan.

Vad är ett vårdslöst beteende? Att bedöma om någons handlande har varit vårdslöst är inte alltid lätt. Som jag beskrev i förra krönikan användes förr den gode familjefadern eller Bonus Pater Familias som en måttstock på hur en aktsam person borde handla i en viss situation. Artikeln finner du på www.bilobostad.se samt på www.nywa.nu/bil-bostad. I dag beaktar domstolen främst hur en förständig aktsam person skulle ha agerat utifrån olika handlingsnormer som finns i lagar, förordningar, föreskrifter och andra regler. Har personen överskridit en regel kan det medföra att personen av domstolen anses ha varit vårdslös.

Det finns undantag från culparegeln som medför att en person inte blir skadeståndsskyldig, trots att personen har agerat vårdslöst. Ett exempel härpå är föräldrar som har ansvar för sina oaktsamma barns skador. Ansvaret innebär att en förälder kan bli skadeståndsskyldig för de skador som barnet åsamkar. Liknande ansvar för annans handlande har arbetsgivare, som kan bli ansvarig för skador som uppkommit på grund av anställds vårdslösa handling i samband med arbetet. Till exempel om en bil skadas av mekanikern i samband med reparation eller en målare skadar golvet vid ommålning av väggar i din bostad.

Du kanske inte har funderat på frågan om din skadeståndsskyldighet när du är vårdslös eftersom du har en försäkring. Många försäkringar innehåller skydd, vilket innebär att försäkringsbolaget betalar skadeståndsbeloppet som du ådragit sig, även om du varit vårdslös. Det är viktigt att du kontrollerar att du har en gällande försäkring och läser igenom ditt försäkringsavtal så du vet om och i vilka situationer du har skydd om du skulle råka vara oaktsam.

En olycka händer så lätt. Oavsett om du har försäkringsskydd eller inte är det bästa att vara så aktsam att skada inte uppstår.

Jag avslutar med ett visdomsord från Nalle Puh: "En smula hänsyn och lite omtanke betyder så mycket".

AGNETA
GUSTAFSSON
Advokat,
Advokatbyrån Nywa

Har du en fråga? Skriv till Agneta!

Om du har funderingar kring bostadsköp, bilköp, juridik eller avtal, skicka din fråga till Agneta på e-postadressen advokaten@nywa.nu.

Vänligen notera att alla upplysningar enbart är informativa och inte utgör legal rådgivning. Rättslig rådgivning kan endast lämnas av advokat eller jurist som erhållit handlingar och fullständig information om omständigheterna i det enskilda fallet.